

Saldes. Nucli urbà

Saldes

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Saldes. 08697 SALDES
Emplaçament Al peu de la carretera de Guardiola a Gósol B-400.

Coordenades:

Latitud: 42.22921
Longitud: 1.73595
UTM Est (X): 395690
UTM Nord (Y): 4675999

Classificació

Número de fitxa 08190 - 5
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle IX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari IPA núm. 3581.

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Varis propietaris

Fitxes associades:

[Castell de Saldes](#)

[Santa Maria del castell de Saldes](#)

Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dt., 11/12/2007 - 01:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dc., 20/04/2022 - 14:08

Descripció

El nucli urbà de Saldes s'estructura al voltant de l'església parroquial de Sant Martí de Saldes, que va originar una petita sagrera al seu entorn a l'edat mitjana, a més de diferents masos dispersos que posteriorment s'anirien envoltant d'altres masos formant petites agrupacions que actualment formen part del nucli urbà, com la Cardina (Cardinasal), cal Norra i Minoves, les Viles i els Serrats. Algunes d'aquestes cases conserven l'estructura original tipus mas, tot i que les freqüents rehabilitacions han amagat els elements antics. Al poble hi ha poques cases que conservin elements d'època medieval ja que en general ha estat molt reformat tot l'entorn de l'església, inclosa la rectoria. Darrerament s'està construint molt, principalment habitatges unifamiliars, degut a l'increment de turisme a la zona, creant-se una zona de serveis i començ al centre del poble, centrat en l'ajuntament. Està situat en plena zona muntanyosa al peu del Pedraforca, Cadí i Ensija, en el vessant de solei.

Història

L'origen del nucli urbà de Saldes es produiria a l'Edat Mitjana, quan els francs establiren una frontera als Pirineus en resposta a l'invasió sarraïna, en que moltes persones de les zones properes es van posar sota la protecció dels francs, com ho van fer el de Girona el 785, els de l'Alt Urgell i els de la Cerdanya el 789. L'any 798 els francs van ocupar el Berguedà i nomenaren comtes per organitzar els territoris, entre els que destaca Guifré el Pelós que va repoblar les terres de l'interior de Catalunya, provocant la retornada de la gent que havia fugit arran de l'ocupació sarraïna. El 831 ja hi havia un nucli de població a Saldes format per cinc o sis famílies a l'entorn d'una església dedicada a Sant Martí. Una mica més tard, al mateix segle IX, el nucli havia crescut, ja que es va construir una nova església i els 15 caps de casa van demanar al bisbe d'Urgell que la consagrés, com va fer el 8 de desembre de 857 (ORDEIG, 1993). Amb posterioritat el lloc de Saldes (Sallices) es nomenat en diferent documentació, com l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu d'Urgell, datable a finals del segle X, en la que també s'anomena Maçaners (Macianeros). El primer document que parla del castell és datat entre els anys 1068 i 1095, quan un tal Galceran presta homenatge al comte Guillem Ramon de Cerdanya, comte del Berguedà, pels castells que tenia al seu feu, entre ells el de Saldes. El 1117 o 1118 el comte Bernat Guillem va morir sense descendència i el comtat es va unir al de Barcelona, jurant Galceran de nou fidelitat a Ramon Berenguer III. Al segle XII resideix al castell la família cognominada Saldes, probablement castlans del castell. A mitjan del segle XIII es confirma l'existència de dues esglésies a Saldes, la del castell dedicada a Santa Maria, i la del poble dedicada a Sant Martí i considerada al segle XIV la principal. Així queda palès pel fet que Galceran IV de Pinós en els seu testament deixa 100 sous a Sant Martí i només 50 a Santa Maria. Del segle XVI al XVIII la vall de Saldes era terra de senyors feudals, dels barons de Pinós i Mataplana. El govern de les parròquies s'organitzava amb un batlle i dos cònsols, que els segles XVI i XVII es feia per Corpus amb la presència de tots els homes del terme. Els cònsols administraven les terres del comú, redactaven els bans per la conservació dels camins, les pastures, pagaven les obres de reforma o ampliació de les esglésies i despeses extraordinàries.

Bibliografia

AA.VV. (1998). Saldes. Àmbit de Recerques del Berguedà. Ajuntament de Saldes. DALMAU, R., CATALÀ, Pere (1976). Els castells catalans. Dalmau Ed. Inventari Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, fitxa núm. 3581. Generalitat de Catalunya. 1990. SERRA VILARÓ, J. (1930). Baronies de Pinós i Mataplana. Vol. I, pàg. 92, nota 1. Reedició de 1989 del Centre d'Estudis Baganesos.

